

Sustavna istraživanja otoka Hvara

Dr. Ivan Esih, Zagreb

Kao što Savjet za prosvjetu i kulturu NO općine Brač u Supetru u redakciji najzaslužnijeg i najplodnijeg istraživača bračke prošlosti prof. Andre Jutrovića izdaje »Brački zbornik« (treći svezak objavljen je 1957. g.), isto tako i NO općine Hvara izdaje publikacije o prošlosti otoka Hvara.

Komunalni rukovodioci Hvara prihvatili su sugestiju Državnog arhiva u Zadru, te su 1953. godine osnovali Historijski arhiv otoka Hvara sa svrhom, da se sačuva bogati arhivski materijal, što se nalazi na otoku. Taj je arhiv naskoro bio u tolikoj mjeri sređen da je već služio kao solidna znanstvena radionica za proučavanje lokalne povijesti i istraživanje veza Hvara s ostalim djelovima naše zemlje. Predsjednik NOK Hvara odredio je restaurirani renesansni ljetnikovac književnika Hanibala Lucića (1485—1553) za smještaj arhiva. U tom središnjem arhivu sabrani su svi općinski arhivi, u prvom redu arhiv samoga mjesta Hvara, s dokumentima iz mletačkog i francuskog vremena. Zatim su uvršteni arhivi Jelse i Vrboske. Pridošli su još arhivi Higijenskog društva u Hvaru (osnovano 1868), NOB-e, arhivi obitelji Bučić i Jakša, arhiv znamenitog

prirodoslovca dra. h. c. Grgura Bučića, o kojem je pr. god. pisao u zagrebačkoj »Prirodi« Dušan Berić. U siječnju 1957. godine Historijski arhiv preseljen je u hvarski arsenal, koji je uljepšan 1953. zauzimanjem direktora Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju akademika Cvita Fiskovića. U toj je zgradi i Moderna galerija. Arhiv ima svega tri sobe, pa je potrebno arhivu dodijeliti potrebni novi prostor.

Dužnost direktora Arhiva vrši dr. Niko Duboković Nadalini, koji je razvio ne samo veliku sakupljačku djelatnost nego i sam potiče na rad druge mlađe znanstvene radnike i objavljuje studije o prošlosti Hvara i arhivskom inventaru u okviru »Publikacija Historijskog arhiva Hvar«.

Dosad je izašlo pet svezaka te kolekcije. U prvom svesku »Pokušaj rekonstrukcije načina oblačenja na otoku Hvaru« od dra. Dubokovića. Autor daje prosvjetnim radnicima na otoku dalje upute u njihovu nastojanju oko čuvanja narodnih običaja i detaljno prikazuje nošnju Hvaranina i Hvaranke u deceniju 1860.—1870. g. Zanimljiva je terminologija pojedinih djelova nošnje (sa 4 slike).

U drugoj svesci »**Inventar javnih, crkvenih i privatnih arhiva otoka Hvara**« daje isti autor dr. Duboković preliminarni informativni prikaz inventara Historijskog arhiva Hvara (općina, kaptol, arvih Vrboske, obitelji Bučić, Grgura Bučića, Jakše), zatim prikazuje s crkvene arhive u hvarskoj kuriji i kaptolu, te župske i samostanske arhive, privatne arhive na otoku (obitelji Boglić, Kasandrić, Machiedo, Botteri, Politeo, Duboković-Nadalini, Gamulin i Scrivanellija), školske arhive i na kraju hvarske arhivske fondove izvan otoka Hvara (obitelji Angjelinić, Bučić, Hektorović i hvarski fond u Državnom arhivu u Zadru).

Sudac Remigijo Bučić (1874.—1951.) napisao je raspravu »**O javnim građevinama i zgradama u Hvaru**« koju je kao postumno djelo zaslužnoga sabirača arhivalija R. Bučića izdao dr. Duboković kao treći svezak. Studija prikazuje historijat javnih građevina i historijskih spomenika, pa je zanimljiva i vrijedna kao izvor informacija za brojne turiste. Prikazuje hvarske tvrđave, gradske, zidine, Mandrač pjacu (trg), Gustirne (studence), palaču kneza-providura, Sat-kulu, Ložu i Arsenal.

Dubokovićev četvrti svezak »**Inventar javnih crkvenih i privatnih arhiva otoka Hvara**« dopunjuje drugi svezak »**Publikacija**«, te nas upoznaje s daljnjim arhivskim bogatstvom općinskih, župskih i privatnih arhiva (obitelji Kasandrić, Carić, Duboković-Kuratovi, Botteri i Ružević).

Peti svezak obrađuje **Bibliografiju otoka Hvara** u redakciji N. Bezić. U seriji hrvatskih publikacija izaći će među ostalim i studija iz pera historika i kritika likovne umjetnosti prof. Gрге Gamulina o slikama Vrboske. Izaći će brošure o meteorološkoj stanici na Hvaru, o hvarskoj glazbi, a daktiloskopu Ivanu Vučetiću, o Narodnoj čitaonici u Jelsi i t. d.

Historijski arhiv Hvara surađuje s Jugoslavenskom akademijom u prvom redu s njezinim Historijskim institutom i Restauratorskim zavodom Instituta za likovnu umjenost.

Sam direktor dr. Niko Duboković Nadalini crpe iz arhiva materijal i već je u različnim novinama i časopisima objavio velik broj novih podataka o Hvaru (prikazao je povijest sela sv. Nedjelje na Hvaru u Zadarskoj reviji br. 2. 1957., pisao je o seoskom ljetopiscu iz Svirača na Hvaru Josipu Makjaniću, o počecima Vrboske, o rekognosciranju arheoloških spomenika na Hvaru, o jednoj patricijskoj ženidbi u Dalmaciji 1801. god. u Zadarskoj reviji br. 4. 1957., o topografiji Jelse i Vrboske i t. d.).

Zahvaljujući izdanjima hvarske općine, direktoru Arhiva i njegovim arhivskim suradnicima domaći i strani učenjaci dobili su jasan uvid u bogatstvo hvarskog arhiva, koji je neiscrpan izvor podataka potrebnih za daljnja istraživanja prošlosti otoka Hvara.